

Research Article

The Essentials and Subtleties of Wise Teaching: A Phenomenological Exploration of the Therapeutic Factors of Successful Education

Zahra Fallah Mobarake^{ID}: M.A. in General Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

z.fallah.048@gmail.com

Samane Asadi^{*}^{ID}: Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

s.asadi@yazd.ac.ir

Zahra Naderi Nobandegani^{ID}: Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

zahra.naderi@yazd.ac.ir

Abstract

The aim of this study was to examine the behavioral characteristics of a wise teacher as a factor in successful education from the perspective of wise teachers in the city of Yazd. A qualitative phenomenological method was used. The research setting included teachers (both active and retired) in Yazd County, and the sample, based on purposive sampling, consisted of male and female teachers who were identified as wise teachers by first-year students at Yazd University. After reaching theoretical saturation, the sample was limited to eleven subjects. From semi-structured interviews with the participants (3 men and 8 women), nine subcategories and two main categories were extracted. The categories related to the requirements of wise teaching included having interest and work commitment with a sacred purpose, being punctual/time-aware, the teachers' having academic-pedagogical care, students' enjoying emotional-psychological care, and striving to acquire, use, and transmit teaching experiences. The main category of the subtleties of wise teaching included attention to the enduring impacts of a teacher, careful reflection on actions and reactions, the importance of students' first impressions (especially a neat appearance), and the formation of positive developments in students. According to the teachers' views, to raise a wise generation, teachers must be equipped with a set of wise behavioral traits and, by observing particular subtleties in their conduct, cultivate wisdom in students—wisdom that is recognized as one of the factors effective in successful education.

Keywords: wisdom, teacher, student, phenomenology

Introduction

Education is a fundamental social institution that plays a pivotal role in sustainable development by shaping individuals' personal, social, and intellectual growth. Rapid

technological and societal changes have increased the need to rethink educational practices, particularly the competencies and responsibilities of teachers ([Darling-Hammond et al., 2017](#)). Among these competencies, wisdom has emerged as a crucial educational attribute. Defined as the integration of deep

*. Corresponding author

knowledge, life experience, moral judgment, and practical decision-making, wisdom enables individuals to pursue personal and collective well-being (Glück et al., 2019). Although wisdom is primarily cultivated through experience and reflection, research indicates that it can also be fostered through formal education (Bruya & Ardel, 2018). However, a persistent gap between educational policy and classroom practice underscores the need for evidence-based research. Recognizing the influential role of teachers in shaping students' behaviors and fostering wisdom, the present study draws upon a robust body of contemporary research and established theoretical foundations to address the following research question: What are the professional requirements of a wise teacher for effectively cultivating wisdom in students?

Method

This study adopted a qualitative research design using a phenomenological approach to explore teachers' lived experiences and perceptions of wisdom and its behavioral manifestations. The research population consisted of both active and retired teachers in Yazd County, Iran. Participants were selected through purposive sampling. Initially, undergraduate students in their first to fourth semesters at the University of Yazd, who had recently graduated from their previous educational level, were asked to identify teachers they regarded as wise. Based on these nominations, semi-structured interviews were conducted until data saturation was achieved, resulting in a final sample of 11 teachers (3 men and 8 women). Data were collected through semi-structured interviews beginning with broad questions about the meaning of wisdom and its behavioral expressions, followed by more in-depth probing questions designed to elicit participants' reflections and lived experiences. The interview data were analyzed using Colaizzi's phenomenological method. Significant statements were first identified and assigned initial codes. Conceptually similar

codes were then grouped into categories, allowing key themes that captured the essence of participants' experiences and understandings of wisdom to emerge.

Results

The analysis ultimately yielded nine subcategories and two main categories, namely Requirements of Wise Teaching and Subtleties of Wise Teaching. When discussing teachers' wisdom, it is essential to examine the characteristics and dispositions that define a wise teacher. Teachers serve as influential role models for their students; therefore, wisdom must be evident in their behavior to effectively transmit it to students and nurture a wise future generation.

The categories identified under the Requirements of Wise Teaching included having interest and work commitment with a sacred purpose, being punctual/time-aware, the teachers' having academic-pedagogical care, students' enjoying emotional-psychological care, and striving to acquire, use, and transmit teaching experiences.

In addition to these essential requirements, the findings suggest that subtle yet important aspects of teaching can strengthen teachers' motivation and enable them to engage more effectively and consistently in education, particularly in fostering wisdom. A wise teacher not only embodies the necessary professional and personal qualities but also attends to these finer dimensions of practice to achieve greater effectiveness. The main category of Subtleties of Wise Teaching encompassed attention to the enduring impacts of a teacher, careful reflection on actions and reactions, the importance of students' first impressions (especially a neat appearance), and the cultivation of positive developments in students.

Conclusion

Participants emphasized that teachers must first embody wisdom themselves before they can effectively cultivate it in their students. They viewed teaching as a noble profession

dedicated to human development rather than merely a source of income. Accordingly, wise teachers should continuously update their knowledge and provide students with scientifically sound and relevant learning experiences, supporting previous research highlighting the importance of continuous professional development for effective teaching (McLeod, 2020). Beyond professional competence, wise teachers were described as empathetic individuals who understand students' needs. This finding is consistent with evidence showing that teacher expectations influence student outcomes through factors such as empathy and perceptual biases (Murdock & Sedlacek, 2018). Participants also considered the acquisition, application, and sharing of professional experience to be indispensable elements of wisdom, reflecting the central role of experience in most theoretical conceptualizations of wisdom. The findings further identified several subtle behavioral characteristics that distinguish wise teachers from merely competent ones. They also highlighted the importance of first impressions, consistent with the findings of Rivera et al. (2023). Overall, the study suggests that promoting wisdom among future generations requires more than curriculum reform. It also depends on preparing teachers who personally exemplify wisdom.

As this study employed a qualitative research design, its findings have limited generalizability compared with those of

quantitative studies. Furthermore, because wisdom is strongly shaped by cultural context, the characteristics of wise teaching identified in this study may differ across societies and educational settings. Future research should therefore examine these findings in diverse cultural contexts using both qualitative and quantitative approaches. In addition, given that students are key stakeholders in the educational process, future studies should explore the behavioral characteristics of teachers who foster wisdom from students' perspectives.

Ethical Consideration

All ethical principles regarding human subjects were strictly observed.

Compliance with Ethical Guidelines

All ethical principles involving human participants were observed in this study. Participation was voluntary, informed consent was obtained from all participants, and the confidentiality and anonymity of the collected data were ensured.

Authors' Contributions

This study was conducted as part of the first author's Master's thesis at Yazd University. The first author conducted the study and drafted the manuscript. The second author served as the supervisor and corresponding author. The third author acted as the advisor. All authors approved the final manuscript.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding

This research received no external funding.

Acknowledgment

We gratefully acknowledge all those who supported us in carrying out this research.

الزامات و لطائف معلمي خردمندان: کاوشی پدیدارشناختی در عوامل مؤثر بر آموزش و پرورش موفق

زهرا فلاح مبارکه^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد،

ایران

z.fallah.048@gmail.com

سمانه اسعدی^{ID*}: دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

s.asadi@yazd.ac.ir

زهرا نادری نوبندگانی^{ID}: دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

zahra.naderi@yazd.ac.ir

چکیده^۱

هدف از این پژوهش بررسی ویژگی‌های رفتاری معلم خردمند به عنوان عاملی در آموزش و پرورش موفق از نگاه معلمان خردمند شهرستان یزد بوده و برای مطالعه از روش کیفی پدیدارشناختی استفاده شده است. محیط پژوهش شامل معلمان شهرستان یزد (شاغل و بازنشسته) بود و حجم نمونه، بر اساس نمونه گیری هدفمند، معلمان زن و مردی بودند که توسط ۶۰ دانشجوی سال اولی دانشگاه یزد به عنوان معلم خردمند معرفی شدند و بعد از رسیدن به اشباع نظری به یازده نفر محدود شد. در مجموع، از مصاحبه نیمه ساختارمند با مشارکت‌کنندگان (۳ مرد و ۸ زن)، ۹ مقوله فرعی و ۲ مقوله اصلی استخراج شدند. مقوله‌های استخراج شده در رابطه با الزامات معلمي خردمندان شامل داشتن علاقه و تعهد کاری با هدفی مقدس، زمان‌شناس بودن، وجود مراقبت‌های علمی-آموزشی معلم، وجود مراقبت‌های عاطفی-روانی از دانش‌آموزان، تلاش برای کسب، استفاده و انتقال تجربیات معلمي و مقوله اصلی لطائف معلمي خردمندان شامل توجه به تأثیر جاودانه معلم، تأمل دقیق بر کنش‌ها و واکنش‌ها، اهمیت داشتن برداشت‌های نخستین دانش‌آموزان (به ویژه ظاهر آراسته) و شکل‌گیری تحولات مثبت در دانش‌آموزان استخراج شده‌اند. با توجه به دیدگاه معلمان، برای پرورش نسلی خردمند، معلمان باید مجهز به یک‌سری ویژگی‌های رفتاری خردمندان باشند و همچنین، با رعایت لطائفی خاص در رفتار خود، خردمندی را که به عنوان یکی از عوامل مؤثر در آموزش و پرورش موفق شناخته می‌شود، در دانش‌آموزان تقویت کنند.

واژه‌های کلیدی: خردمندی، معلم، دانش‌آموز، پدیدارشناسی.

^۱ این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است.

* نویسنده مسئول:

مقدمه

آموزش و پرورش یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است که زیربنای توسعه پایدار جوامع به شمار می‌آید. افراد بخشی قابل ملاحظه از لحظات طلایی زندگی خود را در مدارس سپری می‌کنند و این نهاد به عنوان عرصه‌ای کلیدی، نقشی تعیین‌کننده در رشد فردی، اجتماعی و اقتصادی آنان دارد. در دهه‌های اخیر، تحولات شتابان فناورانه، اجتماعی و فرهنگی، نظام‌های آموزشی را با چالش‌هایی پیچیده و نوین مواجه کرده است. این شرایط اهمیت بازاندیشی در رویکردهای آموزشی و تربیتی و به ویژه در صلاحیت‌ها و نقش‌آفرینی معلمان را دوچندان کرده است (Darling-[Hammond et al., 2017](#)). مدرسه به دلیل ماهیت فراگیر و بلندمدت خود بستری ایده‌آل برای شکل‌دهی تغییرات بنیادی به شمار می‌آید؛ زیرا دانش‌آموزان و معلمان بخشی عمده از زمان خود را در این محیط می‌گذرانند (Brown, [2019](#)). در این میان، معلمان محوری‌ترین عنصر در نظام آموزشی هستند (Estaji et al., [2023](#)). کیفیت آموزش، رشد تحصیلی و حتی شکل‌گیری هویت دانش‌آموزان به میزان زیادی وابسته به صلاحیت‌ها، منش و رفتار معلمان است (Coombe, [2020](#))؛ زیرا برداشت‌های اولیه تأثیری قابل ملاحظه و ماندگار بر نگرش‌ها، رفتارها و شناخت‌ها در زمینه‌های مختلف دارند و می‌توانند بر تعاملات و قضاوت‌های بعدی برای مدت طولانی تأثیر بگذارند (Rivera et al., [2023](#)) و نحوه تعامل آنان با دانش‌آموزان از عوامل اصلی تعیین‌کننده کیفیت یادگیری است (Perry et al., [2007](#)) که می‌تواند پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش‌آموزان را به میزانی چشمگیر بهبود بخشد (Chowdhary, [2025](#)). گاهی معلم می‌تواند با طرح پرسش‌های کلیدی، مسیر یادگیری صحیح را برای شاگردان هموار کند (Płóciennik, [2018](#))؛ از این رو،

ارتقای علمی و حرفه‌ای معلمان یکی از اولویت‌های اساسی در سیاست‌های آموزشی است (Macleod, [2020](#)). در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، معلم فردی تعریف شده است که رسالت خطیر تربیت نسل آینده را به عهده دارد و به عنوان هدایت‌گر و مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام آموزشی شناخته می‌شود. در این سند، منش و رفتار معلمان به عنوان مؤلفه‌ای اساسی در پرورش دانش‌آموزان معرفی شده و بر ضرورت برخورداری معلم از فضایل اخلاقی، شایستگی‌های حرفه‌ای و هویت یکپارچه توحیدی تأکید شده است. به علاوه، طراحی و ارتقای نظام تربیت حرفه‌ای معلمان از اولویت‌های کلیدی دانسته شده است. با وجود تأکید بر دانش و مهارت‌های حرفه‌ای، تجربه‌های جهانی و داخلی نشان داده است دانش صرف یا مهارت‌های فنی به تنهایی برای ایفای نقش معلمی کافی نیست. آنچه کیفیت آموزش را متمایز می‌کند، برخورداری معلم از نوعی قضاوت عملی، حساسیت اخلاقی و توانایی تصمیم‌گیری متعادل در موقعیت‌های پیچیده است؛ امری که در ادبیات نظری با عنوان «خردمندی»^۱ و «خرد عملی»^۲ از آن یاد می‌شود (Schwartz & Sharpe, [2010](#)Admirall, [2024](#)).

خردمندی نقطه پایانی ایده‌آل برای رشد انسان (Webster et al., [2018](#)) و به اعتقاد سلیگمن، از جمله نقاط قوت آدمی است (Mongrain & Anselmo, [2012](#))؛ زیرا یک فضیلت انسانی بسیار مورد احترام و دارای میراث فرهنگی عمیق است (Weststrate et al., [2019](#)). گلوک و همکاران معتقد هستند خردمندی ترکیبی از دانش عمیق، تجربه غنی و حساسیت اخلاقی است که به فرد امکان می‌دهد تصمیم‌هایی بگیرد که نه

¹ wisdom² practical wisdom

فقط سود فردی، بلکه خیر جمعی را نیز در نظر بگیرند (Glück et al., 2019). خرد عملی که با نام فرونسیس^۱ نیز شناخته می‌شود، نوعی خاص از خرد است که بر توانایی تصمیم‌گیری خوب در موقعیت‌های عملی و روزمره تمرکز دارد. این فضیلت، فکری است که فرد را قادر می‌کند تا برای دستیابی به اهداف خاص، ابزاری درست مشخص و بر اساس آن عمل کند (Hacker, Wright, 2024). مرداک و سدلاک معتقد هستند مداخلات خردمندانۀ معلمان به طور عمیق بر حوزه‌های آموزشی تأثیر می‌گذارد (Murdock & Sedlacek, 2018). فورمن بیان می‌کند معلم نیازمند آگاهی از الزاماتی است که برگرفته از خرد عملی است (Furman, 2018) و ادمیرال تدریس موفق در آموزش متوسطه را مبتنی بر خرد عملی می‌داند (Admiraal, 2024). لونبرگ و کورتاگن رابطه‌ی مثلثی بین خرد عملی، نظریه و تجربه را مورد توجه قرار داده‌اند و بیان می‌کنند هر سه این‌ها ماهیتی متفاوت دارند؛ تجربه در رشد و توسعه خرد عملی مهم است، اما کافی نیست و دانش نظری عمیق نیز مورد نیاز است و این معلم است که این سه را روزانه در مدرسه تمرین می‌کند و این سه عنصر در معلم تجسم پیدا می‌کنند (Lunenburg & Korthagen, 2009). از دیدگاه عدالت آموزشی نیز برخورداری معلمان از خرد عملی ضرورتی اساسی است. فورمن معتقد است رعایت عدالت میان معلمان و دانش‌آموزان بدون بهره‌گیری از خرد عملی امکان‌پذیر نیست (Furman, 2016).

در فرهنگ ایرانی، خرد عموماً به توانایی بررسی و در نظر گرفتن تمامی جنبه‌های یک رویداد خاص اطلاق می‌شود و با ویژگی‌هایی مانند دوراندیشی، مهربانی، منطقی بودن و قابلیت دیدن زوایای مختلف یک وضعیت شناخته می‌شود. این تعاریف نشان‌دهندۀ تأثیر فرهنگ بر

شکل‌گیری و مفاهیم مرتبط با این ساختار است (Asadi, 2020). تاریخ اندیشه تربیتی در ایران نیز بر انتخاب معلمان شایسته و برخوردار از خرد و اخلاق تأکید داشته است. بزرگان در ایران باستان و پس از اسلام، معلم را فردی می‌دانستند که افزون بر دانش، باید واجد فضایل اخلاقی و خردمندی باشد؛ امروزه نیز تربیت نسلی فرهیخته و جامعه‌ای بالنده نیازمند چنین معلمانی است (فلاح مبارکه و همکاران، ۱۴۰۴).

به طور کلی، می‌توان نتیجه گرفت معلم خردمند در مقام کنشگر تربیتی، تجسمی از تعامل دانش، تجربه و اخلاق است. چنین معلمی نه فقط انتقال‌دهندۀ اطلاعات، بلکه واسطه‌ای میان دانش و ارزش‌ها و تسهیل‌گر رشد اخلاقی و اجتماعی دانش‌آموزان محسوب می‌شود. پرورش و حمایت از معلمان خردمند ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای آیندۀ آموزش و پرورش است؛ ضرورتی که هم در اسناد ملی و هم در پژوهش‌های بین‌المللی مورد تأکید قرار گرفته است. توجه به پرورش «خردمندی» غایتی تربیتی و مهارتی حیاتی برای زندگی فردی و اجتماعی است؛ زیرا جامعه بشری به علت نبود خردمندی با مشکلات زیادی مواجه شده است. اگر خروجی مدارس به نحوی بود که آدمی را به آیندۀ بشریت امیدوار می‌کرد، شاید می‌شد گفت به آموزش خرد نیازی نیست؛ ولی متأسفانه با وجود افزایش ضریب هوشی در سرتاسر جهان، هرج و مرج همچنان ادامه دارد (Stenberg, 2013). جهان امروزی با چالش‌های بسیاری مانند تسلیحات هسته‌ای، حکومت‌های غیر دموکراتیک و... روبه‌رو است (Sternberg & Karami, 2021). به اعتقاد ژانگ و همکاران، خردمندی روشی آگاهانه و سنجیده برای فراهم آوردن مسیری برای ایجاد دنیایی بهتر و هماهنگ‌تر است (Zhang et al., 2023). مطالعات روان‌شناسی مثبت‌نگر نیز خردمندی را از جمله

¹ Phronesis

هیجانی و اجتماعی معلمان در قالب الگوی مفهومی معلم، پژوهشی کیفی انجام دادند که در آن، خردمندی به عنوان یکی از کدهای مؤثر در راهبرد توانمندسازی معلمان بیان شد (حیدریه‌زاده و همکاران، ۱۴۰۲). قائمی و همکاران، در پژوهشی که مدل تعادل کار-زندگی و تحمل ابهام با خردمندی معلمان دوره ابتدایی با نقش میانجیگری شادکامی را بررسی کرد، دریافت با آموزش مهارت تعادل کار و خانواده و تحمل شرایط مبهم می‌توان بخشی از شادکامی را بهبود بخشید و با ادراک شادمانی سطحی از دانایی، فضیلت و خرد را در زندگی اجرا و عملیاتی کرد (قائمی و همکاران، ۱۴۰۴).

با وجود شواهد گسترده در زمینه اهمیت نقش آموزش و پرورش، همچنان در کشور ما شکاف‌هایی قابل ملاحظه میان سیاست‌های مصوب و نتایج عملی وجود دارد. این امر ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتر به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت نظام‌های آموزشی و ارائه راهکارهای کاربردی مبتنی بر شواهد علمی را دوچندان می‌کند؛ از این رو، پژوهش حاضر تلاش دارد تا با تکیه بر پیشینه علمی معتبر و یافته‌های پژوهشی به‌روز و با توجه به نقش تأثیرگذار معلمان در رفتار دانش‌آموزان و پرورش خردمندی، به این پرسش پژوهشی پاسخ دهد: الزامات یک معلم خردمند برای آموزش خرد در دانش‌آموزانش چیست؟.

روش

روش، قلمرو پژوهش و شرکت‌کنندگان: رویکرد این پژوهش کیفی بوده و با استفاده از روش پدیدارشناختی، الزامات رفتاری یک معلمی خردمندانه از نظر معلمان را کشف کرده است.

قلمرو پژوهش شامل تمامی معلمان شهرستان یزد اعم از شاغل و بازنشسته بودند. در این پژوهش، ابتدا از

صفات عالی انسانی می‌دانند که در مواجهه با چالش‌های زندگی و تصمیم‌گیری‌های اخلاقی نقش کلیدی ایفا می‌کند (Ardelt, 2016). هرچند آموزش رسمی قادر است دانش مربوط به ظاهر و ویژگی‌های خرد را انتقال دهد، خرد واقعی که به عنوان یک عمل شناخته می‌شود، عمدتاً از طریق تجربیات و تأملات شخصی — چه در خود فرد و چه در دیگران — در فرایند غیرمستقیم پرورش می‌یابد (Küpers & Pauleen, 2015). با این حال، پژوهش‌ها نشان داده‌اند دست‌کم در حدی، امکان پرورش خرد از طریق آموزش‌های رسمی نیز وجود دارد (Bruya & Ardel, 2018). از طرفی، پژوهش خردمندی در رابطه با معلمان می‌تواند راهی ارزشمند برای پشتیبانی از پیشرفت‌ها و نوآوری‌ها در تدریس باشد و ممکن است تعمیم‌های موقعیتی در رابطه با تدریس و یادگیری را ممکن کند. برای مثال، هفت عاملی که رفتار خردمندانه معلمان را توصیف می‌کنند عبارت‌اند از: تمایل به خدمت و توسعه دیگران، تنظیم هیجانی، آمادگی برای یادگیری، سازمان‌دهی هیجانی، توانایی سازگاری، توانایی قضاوت، مهارت‌های مذاکره و اقناع (McGann et al., 2020). این عوامل را می‌توان از موارد ضروری در خردمندی معلمان برشمرد.

در ایران نیز گل صنم لو و همکاران، الگوی معلم خوب را با توجه به سند تحول بنیادین بررسی و طراحی کردند که شامل دانش، توان، بینش، گزینش و آرامش است. منظور از «توان»، توان بیانی و برنامه‌ریزی و ارتباطی و مدیریتی است. منظور از «بینش»، بینش اخلاقی و اجتماعی و اقتصادی است که به نوعی با عقل و خرد به دست می‌آید. «گزینش» بر اساس گزینش محتوا و کلمات درسی است و «آرامش» نمایانگر آرامش درونی و فکری و بیرونی بود (گل صنم لو و همکاران، ۱۴۰۰). حیدریه‌زاده و همکاران، با هدف شناسایی شایستگی‌های

جامعه دانشجویان سال اول و دوم دانشگاه یزد به صورت نمونه در دسترس در فضای مجازی در کانال‌ها و صفحات مرتبط با دانشگاه یزد درخواست شد تا معلمانی که در طول تحصیل از نظرشان خردمند بوده‌اند را به همراه راه ارتباطی با آنها معرفی و دلیل انتخاب خود را نیز بیان کنند. ۶۰ نفر دانشجو فهرست معلمان خردمند خود را ارائه کردند. به عبارتی، معلمانی که بیشتر از یک بار معرفی شده بودند، در اولویت قرار گرفتند. بر این

جدول ۱

مشخصات شرکت‌کنندگان در پژوهش

Table 1
Characteristics of the Participants in the Research

شماره شرکت‌کنندگان	نام مستعار	جنسیت	سن	تحصیلات	سابقه خدمت
۱	طیبه	زن	۴۵	فوق لیسانس	۲۲
۲	اکرم	زن	۵۹	فوق دیپلم	۳۰
۳	اطهره	زن	۳۲	فوق لیسانس	۶
۴	جمیله	زن	۵۶	لیسانس	۳۰
۵	ریحانه	زن	۴۹	لیسانس	۳۰
۶	راضیه	زن	۴۲	لیسانس	۱۹
۷	جواد	مرد	۵۴	فوق لیسانس	۳۵
۸	امیر	مرد	۵۳	فوق لیسانس	۲۸
۹	مهدیه	زن	۴۸	لیسانس	۲۴
۱۰	سارا	زن	۳۲	لیسانس	۱۳
۱۱	حامد	مرد	۴۵	فوق لیسانس	۳۰

ابزار سنجش: گردآوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و تعدادی پرسش کلی از نمودهای رفتاری خردمندی معلمان انجام شد و پس از پاسخ افراد که مبتنی بر تجربه زیسته ایشان بود، پرسش‌هایی عمیق‌تر برای واکاوی اندیشه‌ها و تجربیاتشان پرسیده شد. از پرسش‌های مصاحبه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: چه تجربیاتی در خردمندی شما تأثیرگذار بوده است؟ شما از چه روشی برای آموزش خردمندی استفاده می‌کنید؟

روش اجرا و تحلیل: در مراحل اجرای این پژوهش، پس از تماس با مشارکت‌کنندگان و جلب اعتماد آنها برای همکاری، موضوع و هدف پژوهش برای آنها توضیح و در رابطه با محرمانه بودن اطلاعاتشان به آنها اطمینان داده شد. با توجه به اینکه پژوهش در جریان همه‌گیری ویروس کرونا انجام شد، بنا بر تمایل مشارکت‌کنندگان، مصاحبه به صورت غیرحضوری (تلفنی) یا حضوری در مکان پیشنهادی مشارکت‌کنندگان

انجام شد. زمان مصاحبه‌ها از ۲۵ دقیقه تا ۲ ساعت متفاوت بود. مصاحبه‌ها با دقت ثبت و کلمه به کلمه مکتوب و سپس به دقت خوانده شدند و پس از تطبیق مصاحبه‌های مکتوب‌شده با گفته‌های مصاحبه‌شوندگان، به درکی کلی از هر مصاحبه رسیده شد. مصاحبه‌ها با استفاده از روش کلایزی (Northall et al., 2020) کدگذاری و تحلیل و عبارت‌های مهم آنها مشخص شدند و معنای عبارت مهم به صورت کد اولیه نوشته شد، سپس کدهایی که از لحاظ مفهومی به یکدیگر شبیه بودند، در قالب مقوله‌ها قرار گرفتند.

به منظور بررسی قابلیت اعتماد مقوله‌های استخراج‌شده، پژوهشگران تماس طولانی خود را با مشارکت‌کنندگان حفظ و برای جلوگیری از سوگیری‌های احتمالی، با همتایانی که سروکاری با این پژوهش

جدول ۲

مقوله‌های فرعی و مقوله‌های اصلی

Table 2

Secondary Concepts and Main Concepts

مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای اولیه
الزامات معلمی خردمندانه	داشتن علاقه و تعهد	علاقه به معلمی، برطرف کردن نقاط ضعف، دغدغه‌مندی نسبت به پرورش
	کاری با هدفی	دانش‌آموزان، مسئولیت‌پذیری، در نظر گرفتن دانش‌آموزان به عنوان امانت،
	مقدس	رهایی از دغدغه‌های زندگی شخصی در کلاس درس، در نظر گرفتن شغل معلمی یک انتخاب هدفمند مقدس، صداقت معلم
	زمان‌شناس بودن	جلوتر از زمان بودن، بهترین استفاده از عمر و زندگی، وقت‌شناسی
	وجود مراقبت‌های علمی-آموزشی معلم	پیگیر دانایی و اهل مطالعه بودن، دانایی بخشی، ارتقای علمی و هماهنگی با شرایط روز، استفاده از روش‌های آموزشی جدید، استفاده از زبان بدن
	وجود مراقبت‌های عاطفی-روانی از دانش‌آموزان	ایجاد علاقه به معلم و درس، انگیزه بخشی به دانش‌آموز، عشق، دوستی و مهربانی با دانش‌آموزان، جاذبه و دافعۀ عاقلانه و مهربانانه، جهت‌دهی دانش آموز با ارتباط مؤثر، پرهیز از تبعید و ارزنده‌سازی همه، درک دانش‌آموز، آرامش بخشی به دانش‌آموز، عدم تحقیر دانش‌آموز

نداشتند، درباره یافته‌ها بحث و تبادل نظر کردند. در این پژوهش، برای قابلیت تأییدپذیری و هم‌خوانی داده‌ها با نتایج به‌دست‌آمده، نتایج با داده‌های خام اولیه مقایسه و نیز در حین جمع و بررسی داده‌ها، اندیشه‌های ذهنی پژوهشگران یادداشت شد تا دیدگاه‌های واردشده در پژوهش قابل ردیابی باشند و در نهایت، نتایج به‌دست‌آمده با تبادل نظر با اساتید مربوط بررسی شد.

یافته‌ها

پس از تحلیل، در نهایت، ۹ مقوله فرعی و ۲ مقوله اصلی با عنوان الزامات معلمی خردمندانه و لطائف معلمی خردمندانه طبقه‌بندی شدند که در ادامه هر یک به اختصار تبیین شده و در **جدول ۲** بیان شده است.

مقوله‌های اولیه	مقوله‌های فرعی	مقوله اصلی
انتقال تجربه، استفاده از تجربیات خود و دیگران در کلاس، کسب تجربه	تلاش برای کسب، استفاده و انتقال تجربیات معلمی	
جاودانگی معلم در ذهن دانش‌آموز، تأثیر جاودانه کلمات بر روح، تأثیرات	توجه به تأثیر جاودانه معلم	
تلویحی معلم		
عدم تکرار خطاهای معلمان خود، توجه به اهمیت دوره کودکی در یادگیری و آموزش، تأمل دقیق معلم بر کنش و واکنش‌های خود، رفتار و واکنش‌ها	تأمل دقیق بر کنش‌ها و واکنش‌ها	لطائف معلمی خردمندانه
شایسته و مناسب		
توجه به برداشت‌های نخستین دانش‌آموزان، ظاهر آراسته و متناسب	اهمیت برداشت‌های نخستین دانش‌آموزان (به ویژه ظاهر آراسته)	
دریافت بازخورد مثبت از دانش‌آموز و جامعه، مشاهده و رصد تغیرات	شکل‌گیری تحولات مثبت در دانش‌آموزان	
ملموس در دانش‌آموز		

مقوله اصلی الزامات معلمی خردمندانه

زمانی که سخن از خردمندی معلمان به میان می‌آید، باید بررسی کرد که معلم خردمند چه شاخصه‌ها و سکنا‌تی باید داشته باشد. شخص معلم الگوی تأثیرگذار بر روی دانش‌آموز است و باید خردمندی در او بروز داشته باشد تا بتواند به دانش‌آموزان خود نیز منتقل کند و نسلی خردمند را پرورش دهد. در ادامه، مقوله‌های فرعی الزامات معلمی خردمندانه بررسی شده‌اند.

۱. داشتن علاقه و تعهد کاری با هدفی مقدس:

زمانی که فردی در یک موقعیت شغلی قرار می‌گیرد، زینده است که با تمام امکانات و استعدادهایی که دارد تلاش کند تا به بهترین شکل ممکن مسئولیت‌های محول شده را انجام دهد. حال، وقتی از شغل شریف معلمی صحبت می‌کنیم، این نکته اهمیت بیشتری پیدا می‌کند؛ زیرا معلم با تعدادی دانش‌آموز مواجه است که ساعات زیادی را با او سپری می‌کنند و ذره ذره وجود آنها در

ارتباط با او شکل می‌گیرد. برای مثال، طیب، شرکت‌کننده شماره ۱، گفت: «معلم خردمند انتخاب کرده باشد معلم بودن رو با یک هدف مقدس. برا پول نیامده باشه، برا حقوقش نیومده باشه. متأسفم از اینکه خیلی از بچه‌هایی که می‌خوان انتخاب رشته بکنن می‌رن رشته مثلاً فرهنگیان و می‌گن از اول حقوق داریم»

۲. زمان‌شناس بودن: یکی از محدودیت‌هایی که انسان

دارد، محدودیت در زمان است. عمر انسان همچون ابر می‌گذرد و فرصت‌ها یکی پس از دیگری در حال گذار است، پس می‌توان گفت یکی از مؤلفه‌های مهم در مدیریت زندگی و برنامه‌ریزی، مدیریت زمان است؛ زیرا اگر فرد تسلیم این محدودیت شود، در رسیدن به اهدافش ناکام می‌شود و در زندگی با مشکل جدی مواجه می‌شود. در همین رابطه، جواد، شرکت‌کننده شماره ۷ با ۵۴ سال سن، گفت: «یکی از چیزهای دیگه وقت‌شناسیه. من وقت خیلی برام مهمه، کم اتفاق افتاده توی این

گفت: «اونجایی که باید طردش بکنه با یک هیبت و شکوه خاص. اونجایی که باید جذبش بکنه با یک عاطفه با یک محبت زیبا اون رو بکشونه طرف خودش. پس یکی از چیزهایی که معلمی باید داشته باشه همون دافعه و جاذبه‌اش هست.»

۵. تلاش برای کسب، استفاده و انتقال تجربیات

معلمی: افراد زمانی که در ابتدا در یک موقعیت شغلی قرار می‌گیرند، با شرایط و ظرایف و مشکلات آن کار آشنا نیستند و طبیعتاً اگر بخواهند کمتر دچار خطا و اشتباه بشوند، باید از تجربیات و مشورت کسانی استفاده کنند که در این حرفه باتجربه هستند. در رابطه با معلم هم همین مطلب صادق است و البته ضرورت بیشتری دارد؛ زیرا هر گونه خطا و اشتباهی می‌تواند نتایجی غیر قابل جبران را در پی داشته باشد؛ به همین دلیل، استفاده از تجربیات دیگران، به ویژه برای افرادی که تازه‌کار هستند، اهمیتی به‌سزا دارد. در رابطه با اهمیت کسب تجربه از پیشکسوتان، ریحانه، شرکت‌کننده شماره ۵ با ۴۹ سال سن، گفت: «بله از همکاری‌های خودم ... از باتجربه‌تر از خودم ... با پیشکسوتایی که تو مدرسه‌های مختلف باهاشون برخورد داشتم استفاده کردم. از آگاهی‌هاشون، از تجربیاتشون، از راهنمایی‌هایی که کردن استفاده کردم.»

مقوله اصلی لطائف معلمی خردمندانه

برخی از نکات در آموزش وجود دارند که اگر معلم به آنها توجه داشته باشد، انگیزه‌ای مضاعف در او ایجاد می‌شود تا در مسیر آموزش، به ویژه آموزش خردمندی، قدمی مستحکم‌تر و پیوسته بردارد و از هر موقعیتی برای پرورش نسل خردمند استفاده کند. در واقع، معلم خردمند، علاوه بر ضروریاتی که باید در رفتار خود داشته باشد، یک‌سری لطائف را نیز باید رعایت کند تا

بیست سال، نه بیست‌وپنج سال. سی‌ودو ساله معلمم، بیست‌وپنج ساله کنکور درس می‌دم، شاید بتونم بگم به تعداد انگشت‌های دستم یه پنج دقیقه دیر اودم یا یکی چند بارش یادم رفته. غیبت توی مدرسه‌ها ندارم. همه دوران سی‌ودو سالم رو شما برام جمع بزن بگو چند تا غیبت کردم.»

۳. وجود مراقبت‌های علمی-آموزشی معلم: وقتی از

آموزش و معلمی سخن به میان می‌آید، قطعاً یکی از مؤلفه‌های مهمی که به ذهن متبادر می‌شود، مبحث علم و پشتوانه علمی معلم است. البته در قرن اخیر که علم با سرعت بسیاری در حال رشد است و فناوری پیشرفتی چشمگیر و روزانه دارد؛ معلم خردمند نیز سعی می‌کند علم خود را به‌روز نگه دارد و مدام در پی به‌روزرسانی‌کردن معلومات خود است. ریحانه، شرکت‌کننده شماره ۵ با ۴۹ سال سن، در این باره گفت: «یعنی بچه باید بدونه که این معلم با اطلاع، یه معلمی بوده که اگر الان اطلاعات خوبی داره و می‌تونه جواب گوی خیلی از پاسخ‌هاشون باشه، چون معلمی بوده که اهل فکر بوده، اهل مطالعه بوده.»

۴. وجود مراقبت‌های عاطفی-روانی از دانش

آموزان: معلم خردمند نیز از آن نظر که مسئول پرورش و آموزش دانش‌آموزانش است، علاوه بر اینکه به مباحث علمی دانش‌آموزانش توجه دارد، باید به بُعد روانی و عاطفی آنان نیز دقت کند؛ زیرا بخشی از رفتار فرد را انگیزه‌ها و هیجانات برانگیخته می‌کند. در قدم اول، معلم باید علاقه به علم‌آموزی را در دانش‌آموزانش ایجاد کند تا آنان نیز با اشتیاق در کلاس درس حضور پیدا کنند. نکته جالب توجه این است که در گذار ایجاد علاقه به علم‌آموزی، علاقه و محبت بین دانش‌آموز و معلم تأثیر بسیاری دارد. امیر، شرکت‌کننده شماره ۸ با ۵۳ سال سن،

اونها رو که با من نوعی انجام دادن، این رفتارها رو سر کلاس نداشته باشم.»

۳. اهمیت برداشت‌های نخستین (به ویژه ظاهر

آراسته): در نهایت، یکی دیگر از نکات مهمی که معلم خردمند باید به آن دقت کند، اولین دیدار و اولین مواجهه با دانش‌آموزان است. اینکه دانش‌آموز در رابطه با معلم خویش چه پیش‌داوری می‌کند، در مواجهه و ارتباط‌گیری او با معلم در آینده تأثیر می‌گذارد. جمیله، شرکت‌کننده شماره ۴ با ۵۶ سال سن، گفت: «چون که بچه‌ها اولین برخوردشون همیشه خیلی شرط مهمیه به نظر من. اون ظاهر معلم که خیلی مهمه، یعنی معلم خردمند باید بدونه که اولین برخوردی که بچه‌ها باهاش می‌کنن، حتی شاید شاگردای امسالش نباشن، مثلاً شاگردای سال سوم، چهارم، پنجم، سال‌های پایین‌تر. معلم‌هایی که سال پنجم، ششم هم هستن رو می‌بینن، در مورد این یه برداشتی می‌کنن.»

۴. شکل‌گیری تحولات مثبت در دانش‌آموزان: اگر

فردی در زندگی خود متوجه شود که وجودش و رفتارش تأثیرگذار بوده و زحماتش بیهوده نبوده است، جوانه امید و انگیزه در او رشد می‌کند و به او توانی مضاعف می‌دهد تا در این راه ثابت‌قدم بماند. برای معلم، دیدن پیشرفت و رشد شاگردانش بسیار شیرین است و بهای زیادی که همان وقت و عمرش بوده، برای آن داده است. پس وقتی ثمره آن را که همان تغییرات و پیشرفت دانش‌آموزانش است ببیند، احساس شغف می‌کند و انگیزه بیشتری پیدا می‌کند. ریحانه، شرکت‌کننده شماره ۵ با ۴۹ سال سن، گفت: «از خود بچه‌ها می‌دیدم. ببیند مثلاً بچه‌های سال اول من الان سی و هفت‌هشت سالشونه، ولی همچنان من باهاشون در ارتباط هستم. خب خیلی خود من تشویق می‌شم دیگه و روی کار من اثر داره.»

موفق‌تر شود. در ادامه، مفاهیم و مقوله‌های فرعی مقوله اصلی لطائف معلمی در پرورش نسلی خردمند بررسی می‌شوند.

۱. توجه به تأثیر جاودانه معلم: با نگاهی به افسانه‌ها

و داستان‌ها، دریافته می‌شود که بسیاری از نبردها و خصومت‌ها بر سر جاودانه‌ماندن بوده‌اند. این در حالی است که همگان می‌دانند جاودانگی فقط در افسانه‌هاست و در واقعیت همه انسان‌ها دیر یا زود مرگ به سراغشان خواهد آمد. اما نکته اینجاست که اگر جسم انسان نمی‌تواند جاودانه باشد، اما آثار اعمال و رفتار او می‌تواند حتی پس از مرگش باقی بماند. حامد، شرکت‌کننده شماره ۱۱ با ۴۵ سال سن، درباره تأثیر همیشگی و جاودانه کلمات گفت: «آموزش یه ارتباطیه که بین شما و طرف مقابلتون هست. ببینید کلمه از «کلم» گرفته می‌شه به معنی جراحت، یعنی اینکه کلمات که از دهان ما بیرون می‌آد در روح طرف مقابلمون یک اثر می‌گذاره، خش ایجاد می‌کنه. این خش نه به معنی بد؛ می‌تونه خوب هم باشه، یعنی تأثیرگذاری کلمات، یعنی تأثیرگذارن و جراحت به معنی خش و به معنی یه چیز خوب حتی می‌تونه باشه. این می‌ره ولی اثرش رو مثل اینکه شما یه چیزی رو پاک می‌کنید، اثر باقی می‌مونه تو روح طرف ما.»

۲. تأمل دقیق بر کنش‌ها و واکنش‌ها: معلم خردمند

اهمیت رفتار خود را می‌فهمد و می‌داند که دوره کودکی چقدر در یادگیری و آموزش مهم و تأثیرگذار است؛ بنابراین، سعی می‌کند ایرادات خود را برطرف کند. همچنین، اگر در طول دوران تحصیل خود رفتاری اشتباه از اساتید و معلمان خود دید، آن را انجام نمی‌دهد و به نوعی این رشته تکرار رفتار اشتباه گذشتگان را قطع و ترمیم و اصلاح می‌کند. اکرم، شرکت‌کننده شماره ۲ با ۵۹ سال سن، در این باره گفت: «سعی می‌کنم رفتارهای غلط

بحث

اینکه تأثیر منش معلمان در پرورش خردمندی از نگاه معلمان بررسی شود، از آن نظر مورد توجه است که معلم بیش از هر فرد دیگری درگیر چالش‌های آموزشی است و نگاهش به مسائل، نگاهی برخاسته از تجربیات آموزشی او است که همین می‌تواند به وجود تفاوت در دیدگاه معلمان با دیدگاه سایر مردم منجر شود.

مشارکت‌کنندگان در توضیح الزامات معلم خردمند در آموزش خردمندی، بر این نکته تأکید داشتند که معلم خردمند باید یک‌سری ویژگی‌ها و سکنت رفتاری را دارا باشد تا بتواند خرد را به دانش‌آموزانش منتقل کند و نسلی خردمند را پرورش دهند. آنها معتقد بودند تا معلم علاقه به شغل خود نداشته باشد و به عنوان شغلی انسان‌ساز به آن نگاه نکند، در شغل خود موفق نیست و نباید نگاه مادی به این شغل داشت. معلم خردمند همیشه وقت‌شناس است و فرصت‌های آموزشی خود را از دست نمی‌دهد و نباید با دیر و زود کردن وقت دانش‌آموزان خود را که امانتی در اختیار او هستند، تلف کند. معلم در کلاس فرصت چندانی برای فکرکردن و سنجیدن ابعاد مختلف ندارد؛ در نتیجه، باید زمان‌شناس باشد و بتواند حتی از زمان خود جلوتر باشد. از آنجا که رسالت اولیه و ابتدایی معلم انتقال دانش و علم‌آموزی است، معلم خردمند در مسیر پرورش خرد باید همیشه به دنبال علم و دانش به‌روز باشد و این علم خود را نیز به دانش‌آموزانش منتقل کند. این نکته حائز اهمیت است که تا معلم پشتوانه علمی نداشته باشد، دانش‌آموزان به حرف او اعتماد نمی‌کنند و این یک نقص برای او محسوب می‌شود. مک‌لئود یادگیری حرفه‌ای مداوم و بهبود شیوه‌های تدریس را برای حفظ کیفیت بالای معلم ضروری دانست که هم‌سو با تأکید معلمان بر پشتوانه

علمی داشتن و تأثیر آن در پرورش خردمندی است (Macleod, 2020). در عین حالی که معلم باید به ظرفیت علمی توجه داشته باشد، لازم است ابعاد دیگر مانند ابعاد روانی و عاطفی دانش‌آموزانش را نیز مورد توجه قرار دهد، شرایط روحی دانش‌آموزان برایش مهم باشد و تبعیضی بین آنان ایجاد نکند و در نظرش همه دانش‌آموزان بااهمیت و مورد توجه باشند. پژوهش‌ها نشان دادند اثرات انتظار معلم که در آن، باورهای معلمان درباره دانش‌آموزان بر نتایج دانش‌آموزان نیز تأثیر می‌گذارد، توسط عواملی مانند همدلی و سوگیری‌های ادراکی تعدیل می‌شود (Murdock & Sedlacek, 2018). همچنین، پری و همکاران، هم‌سو با نظر مشارکت‌کنندگان، بیان می‌دارند معلمانی که حمایت آموزشی و اجتماعی-عاطفی مانند توجه به علایق دانش‌آموزان و ایجاد روابط اجتماعی مثبت را ارائه می‌دهند، مهارت‌های تحصیلی، دستاوردهای رفتاری و شایستگی خودانگاره دانش‌آموزان را به طرز قابل ملاحظه افزایش می‌دهند (Perry et al., 2007). استاجی و همکاران در رابطه با وجود عدالت آموزشی در تحصیل توسط معلمان پژوهش انجام دادند و بر نقش معلمان به عنوان عامل اصلی عدالت تأکید داشتند و بیان کردند عادلانه رفتارکردن معلم به انگیزه و یادگیری بهتر دانش‌آموزان منجر می‌شود که با توضیحات مشارکت‌کنندگان در رابطه با عدم تبعیض هم‌سو است (Estaji et al., 2023).

مشارکت‌کنندگان استفاده از تجربیات و انتقال این تجربیات به دانش‌آموزان را در پرورش خرد برای معلم الزام‌آور دانستند. تجربه عنصری مهم در خردمندی محسوب می‌شود و ردپایی از آن را در تمامی تعاریفات خردمندی می‌توان مشاهده کرد؛ زیرا عنصری مهم در پرورش خرد است و فرد به مرور زمان و کسب تجربیات

گوناگون می‌تواند به خردمندی دست یابد، تا آنجا که علت اینکه برخی خرد را با افزایش سن مرتبط می‌دانستند به دلیل همین کسب تجربیات بود. لونبرگ و کورتاگن در ارتباط بین تجربه و پشتوانه علمی و خرد معلم، از مثلث برای بیان ارتباط استفاده کردند؛ به این معنا که معلم هم از نظر نظری و علمی باید در حد قابل قبول باشد و علم داشته باشد و در عین حال، برای افزایش خرد عملی خود، نیاز به تجربه کردن و گذر زمان دارد (Lunenberg & Korthagen, 2009). معلم مبتدی احتیاج به کسب تجربه دارد تا خرد عملی در او پرورش یابد. گلوک و همکاران خردمندی را دانش شخصی مبتنی بر تجربه می‌دانند که با نظر مشارکت‌کنندگان در لزوم وجود تجربیات برای معلم خردمند هم‌سو است (Glück et al., 2019).

همچنین، معلمان به لطائف رفتاری نیز اشاره داشتند که می‌تواند خردمندی معلم را نشان دهد. آنان بر تأمل و ارزیابی رفتارها در طول کلاس درس تأکید داشتند و ارزیابی منظم و بازخورد سازنده را بسیار مهم دانستند. معلمانی که به طور مؤثر از این ابزارها استفاده می‌کنند، می‌توانند پیشرفت دانش‌آموزان و حوزه‌های نیازمند بهبود را بهتر درک کنند و در نتیجه، نتایج یادگیری را افزایش دهند (Chowdhary, 2025). یکی دیگر از این لطائف رفتاری توجه به اولین مواجهه دانش‌آموز با معلم است و حتی ظاهر معلم را مهم تلقی کردند؛ زیرا مواجهه و ارتباط‌گیری اولیه با معلم در برداشت‌های دانش‌آموز تأثیر می‌گذارد و هم‌سو با نظر ریورا و همکاران است که برداشت‌های اولیه را مؤثر بر نگرش‌ها، رفتارها و شناخت‌ها در زمینه‌های مختلف می‌دانند (Rivera et al., 2023).

در نهایت، آنان باور داشتند دیدن تحولات مثبت و پیشرفت دانش‌آموزان برایشان ایجاد انگیزه می‌کند تا با اقتدار بیشتری در مسیر آموزش خرد تلاش کنند و قدم بردارند. برای شکل‌گیری نسلی خردمند و پرورش خرد دانش‌آموزان که آینده‌سازان این کشور هستند، باید در نظام آموزشی کشور قواعد و ضوابطی را در نظر گرفت، و در عین حال، معلمانی خردمند را پرورش داد تا توان اجرای این ضوابط را داشته باشند؛ زیرا تا معلم خود به درجه‌ای از خرد نرسیده باشد، نمی‌تواند خردمندی را آموزش دهد و نمی‌تواند الگویی مناسب برای خردمندی باشد. طبق بیان مشارکت‌کنندگان، معلم باید خود دارای الزامات و ویژگی‌هایی باشد تا بتواند خردمندی را آموزش دهد.

از آنجا که این پژوهش به روش کیفی انجام شده بود، دارای تعمیم‌پذیری کمتری نسبت به پژوهش‌های کمی است و از آنجا که خردمندی بسیار از فرهنگ تأثیرپذیر است، ممکن است در سایر فرهنگ‌ها نتایجی متفاوت را در پی داشته باشد. از آن نظر که دانش‌آموزان هم از ارکان مهم آموزش هستند، می‌توان ویژگی‌های رفتاری معلمان در آموزش خردمندی از نگاه آنان را نیز بررسی کرد.

سپاسگزاری

از همه کسانی که ما را در انجام این پژوهش همراهی کردند، کمال تشکر را داریم.

منابع

حیدریه‌زاده، ب.، شکری، الف.، فتح‌آبادی، ج.، شهیدی، ش.، و اکبری زردخانه، س. (۱۴۰۲). معلم مثبت: توسعه الگوی مفهومی داده‌بنیاد. *پژوهش‌نامه روانشناسی مثبت*، ۹(۳)، ۳۲-۱.

<https://doi.org/10.22108/ppls.2023.136987.2407>

- of Christian Education, 13(2), Article 2.
<https://doi.org/10.55254/1835-1492.1423>
- Bruya, B., & Ardelt, M. (2018). Wisdom can be taught: A proof-of-concept study for fostering wisdom in the classroom. *Learning and Instruction*, 58, 106–114.
<https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.05.001>
- Coombe, C. (2020). Quality education begins with teachers: What are the qualities that make a TESOL teacher great? In J. D. M. Agudo (Ed.), *Quality in TESOL and teacher education from a results culture towards a quality culture* (pp. 171-184). Routledge.
- Chowdhary, C. (2025). *Developing high impact teaching: An evidence-based guide*. Taylor & Francis.
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
- Document on the Fundamental Transformation of Education* (2011). Secretariat of the Supreme Council of the Cultural Revolution. [In Persian]
- Estaji, M., Zhaleh, K., & Berti, C. (2023). Developing and validating a teacher classroom justice scale for the Iranian EFL context. *Journal of Research in Applied Linguistics*, 14(1), 18-40.
<https://doi.org/10.22055/RALS.2023.18066>
- Fallah Mobarake, Z., Asadi, S., & Naderi Nubandegani, Z. (2024). Wisdom from the perspective of wise teachers. *New Educational Approaches*, 20(1), 101-126.
<https://doi.org/10.22108/nea.2025.142249.2068> [In Persian]
- Furman, C. (2016). Learning to teach: Developing practical wisdom with reflective teacher narratives. *Philosophy of education*, 71, 139-148.
<https://doi.org/10.47925/2015.139>
- Furman, C. (2018). Descriptive inquiry: Cultivating practical wisdom with teachers. *Teachers and Teaching*, 24(5), 559-570.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2018.1452727>
- Golsanamlo, M., Naeimi, E., Kharsandi Taskoh, A., & Shariaty, S. (2021). Designing a good teacher model based on the fundamental transformation document of education. *Basij Strategic Studies*, 24(90), 179-222.
https://bsrq.cuir.ac.ir/article_134395.html [In Persian]
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰). دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- فلاح مبارکه، ز.، اسعدی، س.، و نادری نوبندگانی، ز. (۱۴۰۴). خردمندی از منظر معلم‌ان خردمند. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۲۰(۱)، ۱۰۱-۱۲۶.
<https://doi.org/10.22108/nea.2025.142249.2068>
- قائمى، ف.، تابش، ر.، وحیدنیا، ز.، و لطفی سرابی، ف. (۱۴۰۴). الگوی ساختاری تعادل کار زندگی و تحمل ابهام با خردمندی معلمان دوره ابتدایی: نقش میانجیگر شادکامی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۴(۱۵۱)، ۹۵-۱۱۶.
<http://psychologicalscience.ir/article-1-2983-en.html>
- گل صنم لو، م.، نعیمی، الف.، خورسندی طاسکوه، ع.، و شریعتی، س. (۱۴۰۰). طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. *مطالعات راهبردی بسیج*، ۲۴(۹۰)، ۱۷۹-۲۲۲.
https://bsrq.cuir.ac.ir/article_134395.html

References

- Admiraal, W. (2024). Moving beyond practical wisdom: Teacher research in secondary education. *European Educational Researcher*, 7(2), 1-20.
<https://doi.org/10.31757/euer.721>
- Ardelt, M. (2016). Disentangling the relations between wisdom and different types of well-being in old age: Findings from a short-term longitudinal study. *Journal of Happiness Studies*, 17, 1963–1984.
<https://doi.org/10.1007/s10902-015-9680-2>
- Asadi, S., & Intezari, A. (2020). The wisdom of good thought and deed: The Persian perspective. In *Practical wisdom, leadership and culture* (pp. 189-206). Routledge.
<https://B2n.ir/mn4131>
- Brown, J. (2019). In search of a better story: Teaching wisdom to build wellbeing in an increasingly complex world. *TEACH Journal*

- expectancies. *Social Psychology of Education*, 21(3), 691-707.
<https://doi.org/10.1007/s11218-018-9439-9>
- Mongrain, M., & Anselmo-Matthews, T. (2012). Do positive psychology exercises work? A replication of Seligman et al. *Journal of Clinical Psychology*, 68(4).
<https://doi.org/10.1002/jclp.21839>
- Northall, T., Chang, E., Hatcher, D., & Nicholls, D. (2020). The application and tailoring of Colaizzi's phenomenological approach to a hospital setting. *Nurse Researcher*, 28(2), 20-27. <https://doi.org/10.7748/nr.2020.e1700>
- Perry, K. E., Donohue, K. M., & Weinstein, R. S. (2007). Teaching practices and the promotion of achievement and adjustment in first grade. *Journal of School Psychology*, 45(3), 269-292.
<https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.02.005>
- Plóciennik, E. (2018). Children's creativity as a manifestation and predictor of their wisdom. *Thinking Skills and Creativity*, 28, 14-20.
<https://doi.org/10.1016/j.tsc.2018.02.009>
- Rivera, A. P., Maisto, S. A., Connors, G. J., & Schlauch, R. C. (2023). Therapists' first impression of treatment motivation moderates the relationship between the client-rated therapeutic alliance and drinking outcomes during treatment. *Alcohol: Clinical and Experimental Research*, 47(4), 806-821.
<https://doi.org/10.1111/acer.15040>
- Schwartz, B., & Sharpe, K. (2010). *Practical wisdom: The right way to do the right thing*. Penguin Group
- Sternberg, R. J. (2013). Reform education: Teach wisdom and ethics. *Phi Delta Kappan*, 94(7), 44-47.
<https://doi.org/10.1177/003172171309400715>
- Sternberg, R. J., & Karami, S. (2021). What is wisdom? A unified 6P framework. *Review of General Psychology*, 25(2), 134-151.
<https://doi.org/10.1177/1089268020985509>
- Webster, J. D., Weststrate, N. M., Ferrari, M., Munroe, M., & Pierce, T. W. (2018). Wisdom and meaning in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 6(2), 118-136.
<https://doi.org/10.1177/2167696817707662>
- Weststrate, N. M., Bluck, S., & Glück, J. (2019). Wisdom of the Crowd. In R. J. Sternberg & J. Glück (Eds.), *The Cambridge handbook of*
- Ghaemi, F., Tabesh, R., Vahidnia, Z., & Lotfi Sarabi, F. (2025). A structural model of work-life balance and tolerance for ambiguity with the wisdom of elementary school teachers: The mediating role of happiness. *Journal of Psychological Science*, 24(151), 95-116. <http://psychologicalscience.ir/article-1-2983-en.html>. [In Persian]
- Glück, J., Bluck, S., & Weststrate, N. M. (2019). More on the MORE life experience model: What we have learned (so far). *The Journal of Value Inquiry*, 53(3), 349-370.
<https://doi.org/10.1007/s10790-018-9661-x>
- Hacker-Wright, J. (2024). The practical unity of practical wisdom. *Topoi*, 43, 849-856
<https://doi.org/10.1007/s11245-023-09999-y>
- Heydariyezadeh, B., Shakri, O., Fathabadi, J., Shahidi, Sh., & Akbari Zardkhane, S. (2023). The positive teacher: Development of a grounded theory conceptual model. *Positive Psychology Research*, 9(3), 1-32
<https://doi.org/10.22108/ppls.2023.136987.2407> [In Persian]
- Küpers, W. M., & Pauleen, D. (2015). Learning wisdom: Embodied and artful approaches to management education. *Scandinavian Journal of Management*, 31(4), 493-500.
<https://doi.org/10.1016/j.scaman.2015.08.003>
- Lunenberg, M., & Korthagen, F. (2009). Experience, theory, and practical wisdom in teaching and teacher education. *Teachers and Teaching: Theory and practice*, 15(2), 225-240.
<https://doi.org/10.1080/13540600902875316>
- MacLeod, L. (2020). Shaping professional development of educators: The role of school leaders. In M. A. White & F. McCallum (Eds), *Critical perspectives on teaching, learning and leadership: Enhancing educational outcomes* (pp. 189-217). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-981-15-6667-7_10
- McGann, M., Ryan, M., McMahon, J., & Hall, T. (2020). T-REX: The teachers' research exchange. Overcoming the research-practice gap in education. *TechTrends*, 64, 470-483.
<https://doi.org/10.1007/s11528-020-00486-4>
- Murdock-Perriera, L. A., & Sedlacek, Q. C. (2018). Questioning Pygmalion in the twenty-first century: The formation, transmission, and attributional influence of teacher

arguments, and future concerns. *Current Psychology*, 42(18), 15030-15051.
<https://doi.org/10.1007/s12144-022-02816-6>

wisdom (pp. 97-121). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108568272.006>
 Zhang, K., Shi, J., Wang, F., & Ferrari, M. (2023).
 Wisdom: Meaning, structure, types,